

7. Осауленко С. В. Адміністративно-правовий статус Кабінету Міністрів України : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук за спец. : 12.00.07 «адміністративне право і процес ; фінансове право ; інформаційне право» / С. В. Осауленко. – Одеса, 2010. – 24 с.
8. Ярмиш О. Н. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні : Навч. посібник / О. Н. Ярмиш, В. О. Серьогін / За заг. ред. Тодики Ю. М. – Харків : Вид-во Нац ун-ту внутр. справ, 2002. – 672 с.

УДК 342.924

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВИХ ПІДСТАВ ТА ФОРМ ПРОТИПРАВНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ДОГОВОРУ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

**Проскурін О.В.,
магістр права, юрист**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

У статті досліджено поняття «протиправний адміністративний договір», розкрито окремі підстави і форми протиправності цього виду договорів, проаналізовано основні проблеми застосування до адміністративних договорів норм Цивільного кодексу України про недійсність, нікчемність правочинів, сформульовано конкретні пропозиції щодо вдосконалення законодавства і судової практики у відповідній сфері правового регулювання.

Ключові слова: адміністративний договір, недійсний договір, наслідки протиправного адміністративного договору, нікчемний правочин, протиправний адміністративний договір, публічний правопорядок.

Проскурин А.В. / НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ ПРАВОВЫХ ОСНОВАНИЙ И ФОРМ ПРОТИВОПРАВНОСТИ АДМИНИСТРАТИВНОГО ДОГОВОРА ПО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ УКРАИНЫ / Киевский национальный университет им. Тараса Шевченко, Украина

В статье исследовано понятие «противоправный административный договор», раскрыты отдельные формы противоправности некоторых видов таких договоров, проанализированы проблемы применения норм Гражданского кодекса к административным договорам в отношении ничтожности и недействительности сделок, сформулированы конкретные предложения по усовершенствованию законодательства, судебной практики в этой сфере правового регулирования.

Ключевые слова: административный договор, недействительный административный договор, правовые последствия противоправного административного договора, ничтожный административный договор, противоправный административный договор, публичный правопорядок.

Proskurin O.V. / SOME FEATURES OF LEGAL BASIS AND FORM OF ILLEGALITY OF AN ADMINISTRATIVE CONTRACT FOR LEGISLATION IN UKRAINE / Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

In the article the concept of "illegal administrative contract", revealed some reasons and forms of illegality of agreements of this kind, analyzes the main problems of application for administrative agreements norms Civil Code of Ukraine of nullity, insignificance transactions formulated concrete proposals to improve legislation and judicial practice in the relevant legal regulation.

Within Article self illumination received as common grounds of administrative recognition agreement illegal, including: In connection with the incompatibility of its form or content requirements of the law, violation of public order, so special and reasons, for example: violation of the law making administrative agreement exceeding the budgetary appropriations set a specific budget for the implementation of administrative and contractual obligations.

Also, in the article the features of the application of the general provisions of the Civil Code of Ukraine invalidity and worthlessness powers to administrative contracts defined cases of direct and subsidiary application of the relevant rules of civil law. All system elements of the mechanism of recognition unlawful administrative agreement proposed to divide the items covered by the substantive and procedural criteria of illegality, the features of the practical implementation of these criteria. The paper analyzed the experience of Germany in the application of civil law on the unlawfulness of administrative contracts, based on which formulated some suggestions to improve the legislation of Ukraine, which regulates social relations in which administrative contracts illegal.

Key words: administrative contract, contract is invalid, consequences of unlawful administrative agreement negligible transaction, illegal administrative contract, the public order.

Постановка проблеми. Як і будь-який адміністративно-правовий акт, адміністративний договір укладається, виконується або розривається з урахуванням передбачених законом вимог, порушення яких може означати протиправність договору повністю або в окремій частині (нікчемний або оспорюваний договір).

Проблеми, зумовлені визнанням адміністративних договорів протиправними, та механізм застосування наслідків протиправного договору були предметом досліджень багатьох вчених і практиків: О. А. Беляневич, Ж. В. Завальної, Р. О. Куйбіди, О. Люхтергандта, С. С. Скворцова, М. І. Смоковича, Ю. М. Старілова та ін.

Проте деякі матеріальні та процесуальні аспекти механізму визнання адміністративних договорів протиправними з огляду на різноманітність і динамічність судової практики із цієї категорії справ залишилися поза увагою науковців, що обумовлює актуальність обраної для цього дослідження проблематики.

Метою статті є з'ясування правових підстав та форм протиправності адміністративного договору, визначення

особливостей застосування норм цивільного законодавства до цієї категорії угод в частині застосування наслідків їх недійсності або нікчемності.

Предмет дослідження статті – закріплений законодавством України та удосконалений правозастосовною діяльністю механізм визнання протиправними адміністративних договорів, а також правові наслідки цієї протиправності.

Виклад основного матеріалу. Проблема визначення поняття «протиправний адміністративний договір» і встановлення критеріїв такої протиправності перебуває у площині дії правових норм, що підлягають застосуванню до цього виду договорів.

На сьогодні в Україні, подібно до низки країн Європи, відсутній окремий закон, присвячений регулюванню адміністративно-договірних правовідносин. Такий стан правового регулювання зумовив формування в науці адміністративного права погляду, згідно з яким «на відміну від адміністративних актів, чия законність або протиправність встановлюється в першу чергу законом, на основі якого прийнято відповідний акт, дійсність публічного до-

говору визначається Цивільним кодексом, якщо відповідні питання не врегульовано окремим законом» [1, с. 321]. Для обґрунтування чи спростування наведеного доктринального погляду слід звернутися до системного тлумачення положень Цивільного кодексу України (далі – ЦК), якими визначається сфера його застосування.

Відповідно до ч. 1 ст. 1 ЦК цивільним законодавством регулюються цивільні правовідносини, засновані на юридичній рівності сторін, вільному волевиявленні, самостійності їх учасників. При цьому за змістом норми ч. 2 ст. 4 цього Кодексу до складу учасників правовідносин, що регулюються ЦК, належать держава Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади, іноземні держави, інші суб'єкти публічного права [2]. Оскільки згідно зі ст. 5 Конституції України народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування [3], є всі підстави констатувати, що до відносин за участю суб'єктів владних повноважень, заснованих на юридичній рівності з фізичними особами, а також юридичними особами приватного права, можуть застосовуватися положення ЦК.

Водночас відповідно до ч. 2 ст. 1 ЦК до майнових відносин, заснованих на адміністративному або іншому владному підпорядкуванні однієї сторони іншій, цивільне законодавство не застосовується, якщо інше не встановлено законом [2].

Серед вчених-адміністративістів панівною є думка про переважно формально рівне становище суб'єктів владних повноважень, фізичних і юридичних осіб – сторін адміністративного договору [4, с.171] та обґрунтованість допустимості застосування норм ЦК до суб'єктів публічного права. Наведене дає всі підстави підтримати доктринальний погляд про можливість застосування до адміністративних договорів універсальних норм ЦК, розрахованих на будь-які види договорів [5, с. 19].

Систему цих норм утворюють положення ЦК, якими визначаються вимоги до форми та змісту договору, правові наслідки недодержання обов'язкових вимог, передбачених законом, наслідки протиправних договорів тощо.

Стосовно адміністративних договорів положення ЦК про правочини мають субсидіарний характер, тобто підлягають застосуванню, якщо інше прямо не передбачене спеціальними нормами адміністративного законодавства.

До адміністративних договорів, заснованих на засадах владного підпорядкування, майнової або організаційної залежності, а також договорів, укладених між суб'єктами владних повноважень, норми ЦК про правочини застосовуються лише за наявності прямої вказівки закону про допустимість такого застосування [5, с. 18].

За загальним правилом підставою визнання адміністративного договору протиправним і застосування наслідків його протиправності є недодержання сторонами договору в момент його укладення нормативних вимог щодо змісту, форми та процедури укладення договору.

Невідповідність адміністративного договору вимогам законодавства залежно від ступеня імперативності, важливості встановлених нормативних вимог може мати наслідком нікчемність договору або визнання його недійсним за рішенням суду (оспорюваний договір) [6, с. 370].

Обидва випадки об'єднує те, що незаконний адміністративний договір не має юридичної сили, а отже, і не породжує запланованих юридичних наслідків, за винятком тих, настання яких закон пов'язує з фактом протиправності договору.

Відповідно до ч. 2 ст. 215 ЦК нікчемний правочин є недійсним через його невідповідність вимогам законодавства з моменту вчинення цього правочину, незалежно від того, чи визнав його таким суд. Що ж стосується оспорюваного правочину, то він може бути визнаний недійсним лише за рішенням суду.

За своїми юридичними властивостями нікчемні та оспорювані договори розрізняються:

- ступенем важливості дефектів у складі правочину;
- характером прав та інтересів, які порушено у зв'язку з укладенням правочину;
- судовим порядком встановлення недійсності правочину й незалежністю встановлення недійсності правочину від судового рішення;

- строками позовної давності, які встановлено для звернення до суду з приводу визнання правочину недійсним [7].

Визначаючи правові підстави недійсності (протиправності) адміністративного договору, український законодавець зазвичай не проводить їх легальної диференціації за тими або іншими критеріями, обмежуючись лише прямою вказівкою у конкретних нормах на правові наслідки та підстави недійсності окремих видів договорів.

Побудова у такий спосіб законодавства, що регулює відповідну проблематику, дала науковцям змогу розробити класифікацію нормативних вимог до законності адміністративного договору, які можна взяти за основу для з'ясування особливостей визнання адміністративного договору недійсним.

До першої групи належать вимоги публічного права, однакові й обов'язкові для всіх засобів реалізації управлінської діяльності, зокрема вимоги до компетенції сторін договору.

Другу групу вимог до законності адміністративного договору становлять спеціально сформульовані законодавчі вимоги до адміністративних договорів.

Останню групу утворюють позагалузеві вимоги до адміністративних договорів, запозичені із цивільного права [5, с. 7].

Законодавство України, визначаючи публічно-правові вимоги до адміністративного договору, одночасно встановлює правові наслідки їх недодержання сторонами у процесі укладення, зміни чи розірвання.

В основу публічного правопорядку у сфері договірної регулювання адміністративних правовідносин покладено положення ч. 2 ст. 19 Конституції України, за яким органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [3].

Дія цієї норми стосовно суб'єкта владних повноважень – сторони адміністративного договору – означає, що орган виконавчої влади, орган місцевого самоврядування повинен укладати адміністративні договори виключно в межах встановленої законом компетенції. В іншому разі укладений суб'єктом владних повноважень договір за рішенням суду може бути визнано недійсним як такий, що укладено неналежною стороною або з перевищенням наданих їй повноважень. Поряд із вимогами до компетенції сторін адміністративного договору Законодавство України встановлює правила бюджетного фінансування тих договорів, порушення яких має наслідком їх недійсність. Так, згідно з нормою, передбаченою ч. 3 ст. 48 Бюджетного кодексу України (далі – БК), розміщення замовлення, укладення договору, придбання товару, послуги чи здійснення інших аналогічних операцій протягом бюджетного періоду, за якими розпорядником бюджетних коштів взято зобов'язання без відповідних бюджетних асигнувань або з перевищенням повноважень, встановлених цим Кодексом та законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет), є недійсними. За такими операціями не виникають бюджетні зобов'язання та не утворюється бюджетна заборгованість [8].

При вирішенні питання про недійсність адміністративного договору приписи ч. 2 ст. 19 Конституції України та ч. 3 ст. 48 БК застосовуються в їх системному зв'язку і належать до загальних вимог законності адміністративного договору.

Забуквальним змістом норми, закріпленої у ч. 3 ст. 48 БК, договори, укладені суб'єктом владних повноважень з перевищенням наданих йому повноважень чи за відсутності необхідних бюджетних асигнувань, є недійсними

за законом (нікчемними) і не потребують додаткового рішення суду про встановлення відповідного факту.

Іншою вимогою публічної спрямованості, недотримання якої може призвести до визнання адміністративного договору недійсним, є сфера його укладення. За загальним правилом, адміністративний договір може укладатися лише у сферах, визначених актами публічного законодавства, завдяки чому забезпечується ієрархічний, юридичний функціональний зв'язок між різними інструментами правового регулювання адміністративних правовідносин.

Порушення цього правила має наслідком недійсність адміністративного договору не лише з огляду на пряму вказівку про необхідність врегулювання конкретних правовідносин законом, а й через пряму заборону використання договірної форми при реалізації конкретних владних (управлінських) функцій.

Поряд із загальними (публічно-правовими) вимогами законодавством України закріплено спеціальні вимоги до адміністративного договору, недотримання яких вимовляє його недійсність або дає підстави для її визнання за рішенням суду. Як правило, недійсність адміністративного договору зі спеціальних підстав виникає в результаті порушення його сторонами вимог щодо змісту договору, зокрема через відсутність у ньому істотних умов, обов'язкових для договорів конкретного виду, порушення процедури встановлення адміністративно-договірних правовідносин.

Запроваджуючи у правове поле спеціальні норми щодо недійсності адміністративного договору, законодавець визначив найбільш суттєві порушення, несумісні з наданням договору юридичної сили, встановив спеціальні наслідки недійсності угоди та забезпечив у такий спосіб правовий зв'язок імперативних вимог закону та результатів їх недотримання.

Численну групу норм, якими визначено вимоги до законності договору, становлять передбачені ЦК так звані «позагалузеві» (універсальні) вимоги, порушення яких дає підстави для визнання договору недійсним.

Відмінність зазначеної групи вимог від вимог публічної спрямованості полягає у формі законодавчого закріплення та у сфері їх застосування.

Вимоги публічної спрямованості поширюються на всі правові засоби регулювання адміністративних правовідносин, а загальні положення ЦК про договори і правочини – на будь-які види договірних зобов'язань, незалежно від їх галузевої належності, сфери виникнення, сторін договору, способів його укладення.

Серед підстав визнання правочину недійсним, встановлених ЦК щодо адміністративних договорів, переважно застосовуються ті, що передбачені ч. 1 ст. 227 (вчинення юридичною особою правочину, якого вона не мала права вчиняти); ч. 1 ст. 228 (вчинення правочину, який порушує публічний порядок); ч. 1 ст. 230 (вчинення правочину шляхом введення в оману іншої сторони) [2] тощо.

Розглядаючи ці та інші підстави недійсності договорів, Верховний Суд України у постанові Пленуму від 06 листопада 2009 р. № 9 «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними» визначив низку особливостей відповідної категорії справ.

У п. 18 цієї постанови Пленуму Верховний Суд України навів перелік правочинів, які є нікчемними як такі, що порушують публічний порядок, визначений ст. 228 ЦК:

- 1) правочини, спрямовані на порушення конституційних прав і свобод людини і громадянина;
- 2) правочини, спрямовані на знищення, пошкодження майна фізичної або юридичної особи, держави, Автономної Республіки Крим, територіальної громади, незаконне заволодіння ним.

Такими є правочини, що посягають на суспільні, економічні та соціальні основи держави, зокрема: правочини, спрямовані на використання всупереч закону комунальної, державної або приватної власності; правочини, спрямовані на незаконне відчуження або незаконне володіння,

користування, розпорядження об'єктами права власності українського народу – землею як основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави, її надрами, іншими природними ресурсами (ст. 14 Конституції України) тощо.

Правочини, спрямовані на порушення правового режиму об'єктів права власності, передбачені іншими правовими нормами, не є такими, що порушують публічний порядок [9].

На відміну від договорів, що суперечать публічному правопорядку, укладені юридичною особою угоди, яких вона не мала права укладати, так само як і договори, підписані шляхом введення іншої сторони в оману, є оспорюваними і можуть бути визнані недійсними за зверненням будь-якої зі сторін договору чи інших осіб, права та законні інтереси яких порушено договором.

Вирішуючи питання про допустимість укладення юридичною особою адміністративного договору, для якого необхідний спеціальний дозвіл (ліцензія), юридичний орган має встановити, чи видавалася юридичній особі ліцензія на час укладення договору або ліцензіат одержав відповідний дозвіл (ліцензію) вже під час виконання договору.

Якщо на момент виконання адміністративного договору його стороною було одержано необхідний дозвіл, суд, беручи до уваги встановлену ст. 204 ЦК презумпцію правомірності правочину, повинен з'ясувати, чи є підстави для визнання такого договору недійсним та чи не спричинить недійсність договору більш тяжких наслідків порівняно з виконанням оспорюваного договору.

Об'єднує наведені вище підстави недійсності адміністративного договору не лише те, що такий договір не породжує правових наслідків, крім передбачених ст. 216 ЦК, але й те, що укладення таких договорів спрямовано на виникнення протиправних наслідків, несумісних зі встановленим в Україні порядком державного управління.

Передбачені законодавством підстави, межі та правові наслідки недійсності адміністративного договору охоплюються матеріальним критерієм правового регулювання договірних правовідносин, поряд з яким обов'язково має застосовуватись і процесуальний.

Сутність процесуального критерію полягає в законодавчому закріпленні правил підвідомчості та підсудності справ, пов'язаних із визнанням адміністративного договору протиправним, застосуванні наслідків протиправності договору, а також реалізації передбачених нормами матеріального права способів захисту суб'єктивних прав і публічних інтересів учасників адміністративно-договірних правовідносин.

Згідно з п. 4 ч. 2 ст. 17 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС) спори, що виникають з приводу укладання, виконання, припинення, скасування чи визнання нечинними адміністративних договорів, охоплюються юрисдикцією адміністративних судів [10], що означає поширення на цю категорію адміністративних спорів правил, завдань і процедур, встановлених КАС.

Розглядаючи процесуальний критерій процедури визнання договорів недійсними, Верховний Суд України у п. 6 постанови Пленуму від 06 листопада 2009 р. № 9 зазначив, що вимоги про визнання оспорюваного правочину недійсним і застосування наслідків його недійсності, про застосування наслідків недійсності нікчемного правочину розглядаються у позовному провадженні в порядку цивільного судочинства відповідно до вимог ст. 15 Цивільного процесуального кодексу України. Те саме стосується і договорів, стороною в яких є суб'єкт владних повноважень, крім справ про визнання недійсними адміністративних договорів [9].

Вироблена Верховним Судом України лінія судової практики з питань визнання недійсними адміністративних договорів переважно виходить зі встановлених адміністративно-процесуальним законодавством правил підвідомчості та підсудності цієї категорії справ і відображає

правовий зв'язок між способами захисту суб'єктивних прав, закріпленими у нормах матеріального права, з можливими наслідками протиправних угод, передбаченими ЦК, а також актами адміністративного законодавства.

Водночас аналіз практики Верховного Суду України з питань визнання адміністративних договорів нечинними свідчить про дещо звужене розуміння органами судової влади поняття «адміністративний договір», внаслідок чого низка договорів за участю суб'єктів владних повноважень не охоплюється категорією адміністративних, а розгляд відповідних спорів не належить до компетенції судів адміністративної юрисдикції.

Як наголосив Верховний Суд України у п. 3 інформаційного листа від 26 грудня 2005 р. № 3.2.-2005, якщо суб'єкти (в тому числі орган державної влади, органи місцевого самоврядування, їхні посадові чи службові особи), хоча б і на реалізацію своїх повноважень, вільно укладають договір відповідно до норм ЦК, під час укладання такого договору його сторони вільно домовляються про зміст та обсяг прав і обов'язків за договором, можуть відмовитись від його укладання, то такий договір може бути цивільним (господарським), але не адміністративним, оскільки в змісті цього договору відсутні відносини влади і підпорядкування, що є обов'язковими для адміністративного договору, а кожний суб'єкт такого договору виступає як рівний один до одного [11].

Таким чином, Верховний Суд України прямо назвав змістоутворюючу ознаку адміністративного договору – наявність за його умовами відносин влади і підпорядкування між суб'єктом владних повноважень, іншими фізичними або юридичними особами. Водночас згідно із цим же п. 3 зазначеного інформаційного листа Верховний Суд України виключає з поняття «адміністративний договір» всі договори, укладені за правилами ЦК на основі вільного волевиявлення сторін, навіть якщо в межах договірних правовідносин орган виконавчої влади, орган місцевого самоврядування виконує покладені на нього обов'язки.

Разом із тим, як вбачається зі змісту пунктів 1 і 2 інформаційного листа 26 грудня 2005 р. № 3.2.-2005, Верховний Суд України ключовою ознакою справ адміністративної юрисдикції визначає здійснення суб'єктом владних повноважень у спірних правовідносинах (у тому числі пов'язаних із визнанням адміністративного договору недійсним) владних (управлінських) функцій, не вимагаючи при цьому обов'язкової наявності субординаційних публічно-правових правовідносин [11].

На наш погляд, при вирішенні питання, чи належить та або інша справа про визнання недійсним договору за участю суб'єкта владних повноважень до справ адміністративної юрисдикції, слід виходити з того, чи здійснює суб'єкт владних повноважень у договірних правовідносинах владні (управлінські) функції і чи має договір публічно-правову спрямованість.

Що ж до застосування приписів ЦК у процесі укладення, зміни або розірвання договору, стороною в якому виступає орган виконавчої влади, орган місцевого самоврядування, то у більшості держав світу загальною визначеною є правило про універсальність норм ЦК, якими визначаються вимоги до змісту і форми договору, а також правові наслідки його протиправності. Зважаючи на викладене вище, найбільш раціональним вбачається віднесення до підвідомчості адміністративних судів усіх справ, які виникають при укладенні, зміні, розірванні, визнанні недійсним адміністративного

договору, незалежно від процедури його укладення, галузевої належності застосованих норм, а також координаційного чи субординаційного зв'язку між його сторонами, за умови, що такий договір охоплюється ознаками адміністративного договору, визначеними п. 12 ст. 3 КАС.

При вирішенні питань визначення підвідомчості та підсудності справ, пов'язаних із визнанням адміністративних договорів недійсними, судовою практикою країн Західної Європи, зокрема Німеччини, виходить із необхідності включення цієї категорії справ до адміністративної юрисдикції. Натомість справи, що виникають зі спорів про визнання усіх інших договорів недійсними, підлягають розгляду і вирішенню за правилами цивільного судочинства.

Формуванню такого правозастосовочого підходу до розмежування підвідомчості та підсудності справ про визнання договорів недійсними не заважає одночасне застосування спеціальних норм адміністративного законодавства (§ 59 Адміністративно-процедурного закону) і загальних положень Цивільного кодексу Німеччини про недійсність договорів [1, с.322].

За правилами ст. 216 ЦК позивачем у справах про визнання договору недійсним і застосування наслідків його недійсності може бути будь-яка заінтересована особа, права та законні інтереси якої порушені протиправним правочином. Виходячи із цього, позивачем (ініціатором застосування наслідків протиправного адміністративного договору) може бути як суб'єкт владних повноважень, фізична або юридична особа, яка виступає стороною договору, так і інша заінтересована особа, зокрема контролюючий орган, що здійснює перевірку виконання умов договору (Антимонопольний комітет України, Державна фінансова інспекція України, Фонд державного майна України), яка не є стороною оспорюваного договору.

За результатами проведеного дослідження можна констатувати, що правовий механізм визнання адміністративних договорів протиправними і правові форми та наслідки такої протиправності перебувають у площині правового регулювання загальних норм ЦК про недійсність правочинів, у зв'язку з чим більшість видових особливостей адміністративних договорів залишається поза встановленими межами правового регулювання.

Наслідком сформованої в законодавстві України моделі правового регулювання адміністративно-договірних відносин є непоодинокі намагання юрисдикційних органів пристосувати суто цивілістичні нормативні приписи до публічних за своєю природою адміністративних договорів, що зумовлює втрату правового зв'язку між підставами визнання адміністративних договорів протиправними і наслідками цієї протиправності, ускладнює порядок встановлення, підрахунку та стягнення завданих збитків, призводить до скасування незаконних рішень, прийнятих у результаті виконання договірних зобов'язань.

Вирішенню зазначених проблем значною мірою сприяло би прийняття Закону України «Про засади договірної регулювання відносин у сфері державного управління» або принаймні внесення змін до деяких, вже чинних законів України, у нормах яких мають знайти легальне закріплення поняття, класифікація адміністративних договорів, порядок укладення, зміни та розірвання цих договорів, вимоги до їх змісту та форми, підстави, строки, наслідки визнання адміністративних договорів протиправними, правові обмеження щодо сфери договірної регулювання адміністративних правовідносин тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Рихтер И. Судебная практика по административному праву : учебное пособие / И. Рихтер, Г. Ф. Шупперт ; [пер. с немецкого]. – М., 2000. – 722 с.
2. Цивільний кодекс України, прийнятий Верховною Радою України 16.01.2003 // Голос України. – 2003. – 12.-13.03. – Ст. 139.
3. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
4. Афанасьев К. К. Адміністративний договір як форма державного управління (теоретико-правовий аспект) : дис... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Костянтин Костянтинович Афанасьев. – Харків, 2002. – 191 с.

5. Скворцов С. С. Адміністративний договір як засіб управлінської діяльності : автореф. дис... канд. юрид. наук : 12. 00.07 / Сергій Сергійович Скворцов . – Харків. 2005. – 26 с.
6. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2 т. / за відп. ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – Т. I. – 832 с.
7. Про визнання правочинів недійсними : Інформаційний лист Верховного суду України від 24.11.2008 // Вісник Верховного суду України. – 2009. – № 1.
8. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI // Голос України. – 2010. – № 143.
9. Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними : Постанова Пленуму Верховного суду України від 06.11.2009 № 9 // Вісник Верховного суду України. – 2010. – № 1.
10. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35–36. – Ст.446.
11. Щодо застосування господарськими судами України положень процесуального законодавства стосовно розмежування компетенції між спеціалізованими адміністративними і господарськими судами : Інформаційний лист Верховного суду України. 26.12.2005 // Інформаційно-аналітична система ТОВ «Ліга -Закон» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.liqazakon.ua/.

УДК 340.1

ФАХОВА ПІДГОТОВКА ПЕРЕКЛАДАЧІВ ДО УЧАСТІ В ЮРИСДИКЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ

Судак Г.В.,
викладач кафедри перекладу та іноземних мов
Полтавський інститут економіки і права

У статті аналізується наявний стан фахової підготовки перекладачів у ВНЗ України та пропонуються конкретні рекомендації для оптимізації підготовки лінгвістів до участі в юрисдикційному процесі. Авторка звертає увагу на розвиток базових навичок та вмінь майбутніх перекладачів. У науковій праці розроблено підґрунтя для впровадження авторського спецкурсу «Юридико-лінгвістичні параметри діяльності перекладача у правозастосовному процесі», зважаючи на риси сфери перекладацької діяльності у юридичній царині України. У контексті роботи висвітлено об'єкт, предмет, методологічні засади, цілі та завдання означеного спецкурсу, окрім того оптимізуються форми роботи зі студентами-лінгвістами, котрих готують до участі в юрисдикційному процесі.

Ключові слова: перекладач, фахова підготовка, професійні вміння і навички, юридичний переклад, правозастосовний процес, студенти-лінгвісти.

Sudak A.V. / ПРОФЕСИОНАЛЬНАЯ ПОДГОТОВКА ПЕРЕВОДЧИКОВ К УЧАСТИЮ В ЮРИСДИКЦИОННОМ ПРОЦЕССЕ / Полтавский институт экономики и права, Украина

В статье анализируется существующее состояние профессиональной подготовки переводчиков в ВУЗах Украины и предлагаются конкретные рекомендации для оптимизации подготовки лингвистов к участию в юрисдикционном процессе. Автор обращает внимание на развитие базовых навыков и умений будущих переводчиков. В научной работе разработаны основы для внедрения авторского спецкурса «Юридико-лингвистические параметры деятельности переводчика в правоприменительном процессе», несмотря на черты сферы переводческой деятельности в юридической области. В контексте работы отражены объект, предмет, методологические основы, цели и задачи настоящего спецкурса, кроме того оптимизируются формы работы со студентами-лингвистами, которых готовят к участию в юрисдикционном процессе.

Ключевые слова: переводчик, профессиональная подготовка, профессиональные умения и навыки, юридический перевод, правоприменительный процесс, студенты-лингвисты.

Sudak A.V. / PROFESSIONAL TRAINING OF TRANSLATORS TO PARTICIPATE IN THE JURISDICTIONAL PROCESS/ Poltava Institute of Economics and law, Ukraine

There are analyzes the existing state of professional training of translators in universities of Ukraine are analyzed and specific recommendations for optimizing the training of linguists to participate in the jurisdictional process are provided in the article. The author pays attention to the development of the basic skills and the skills for future translators. The framework for the implementation of the author's special course «Legal linguistic parameters of the translator's activity in the enforceability of the process» are developed, despite the features of the sphere of translation activity in the enforceability of the process of Ukraine in the scientific work. This problem, in our view, should be addressed in a radically creative way, for example, in the classic Ukrainian universities, where there are legal and faculties of foreign languages, to unite the efforts of the faculty on the grounds of joint development of courses. Consider it necessary to draw such weapons forms students of linguistics legal knowledge: lectures by specialists of the faculty of law (better if the lecturers will speak on a foreign language), discussions, debates, colloquias, seminars, workshops, business games, practical trainings, internships, consultations, research groups, conferences, round tables, master classes, attend the court hearings, the introduction of interdisciplinary courses of legal translation. The author illuminates the object, subject, methodological framework, goals and objectives of this course also gives examples of productive forms of work with students-linguists, who are prepared to participate in the jurisdictional process.

Key words: translator, professional training, professional skills, legal translation, law enforcement process, students-linguists.

В умовах сьогодення юридичний переклад є не тільки засобом фахової міжкультурної комунікації у галузі права, але й невід'ємною частиною юрисдикційної діяльності загалом. Зважаючи на це, нагальною є потреба у міждисциплінарному підході до підготовки лінгвістів у сфері юридичної науки. Особливості підготовки перекладачів та їх професійної компетентності досліджували такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як: І. Алексєєва, А. Алхазішвілі, В. Комісаров, Ю. Крилова-Грек, Л. Латишев, Г. Мирам, А. Онищук, З. Підручна, О. Рогульська, С. Рубінштейн, В. Сафонова, Ж. Таланова, А. Федоров, І. Халєєва, А. Чужакін та ін. Втім, аналіз

наукової літератури та емпіричного дослідження свідчить, що проблема фахової підготовки майбутніх лінгвістів не була належного теоретичного й методичного обґрунтування.

Метою статті є вивчення наявного стану фахової підготовки перекладачів та у зв'язку з відсутністю в Україні ВНЗ, які б готували лінгвістів для участі в юрисдикційному процесі, запропонувати рекомендації для оптимізації означеної сфери. У розрізі цього передбачити у ВНЗ України спеціальні програми підготовки лінгвістів у правозастосовній сфері та відповідно розробити підґрунтя для впровадження авторського спецкурсу в цьому напрямі.